

„in hun edelste scheppingsdaden de grootste zondaars waren". Het is, voor een mensch, die in zichzelf geloof, inderdaad om razend te worden bij zulk een scherpe veroordeeling.

Daar treedt iemand het Pantheon der Duitsche menscheit binnen, en inplaats van vol eerbied te knielen voor de machtige denkers, welke daar verzameld zijn, gaat hij hen beschuldigen van groote zonden... De beschermers der gewijde, nationale plaatsen duldten zulk een „gruweldaad" niet; dat spreekt vanzelf; zij sleuren den vermetele, die „heiligschennis" bedreef, weg en stooten hem met verachting uit.

Rosenberg weet niet wat hem overkomt... Eckehart en Goethe, de „profeten der Duitsche religie", zouden „permanente symbolen zijn van de zonden van het nationale bestaan", en Abraham, die „koppelaar", Jozef, de „eerste graanwoekeraar op groote schaal in de geschiedenis", en David, die „valschaard", en andere Joden „heerlijke gedenkteekenen der barmhartigheid en gerechtigheid Gods"... Dat gaat hem veel te ver, hier houdt alles op. „Met het uitspreken van een dergelijk oordeel is een beslissend woord gevallen... nu kan men pas goed vaststellen, welk een bederf het z.g. Oude Testament over het Duitsche volk gebracht heeft!" Op tot den heiligen strijd tegen zulk een besmetting!

Terecht heeft Homann op het kwaad der „idealistische wijsbegeerte", welke den autonomen mensch in het centrum plaatst, gewezen. Zij is immers van de idee der zelfverlossing vervuld, en stelt zich daarom tegenover het Evangelie. Deze predikant is de eenigste niet, die zoo oordeelt. Velen gaan de oogen open.

Dr Frey beschrijft in zijn boek „Der Kampf der Evangelischen Kirche" duidelijk het proces, dat, door het idealisme en de mystiek, de „dragers van het nieuwe geloof aan den mensch en daarmee de eigenlijke dragers van het verzet tegen het Evangelie van Jezus Christus", gevoed, tenslotte de „Mythe" voortbracht. Ook in ons land beseft men steeds klaarder het invloed van het niet-schriftuurlijke denken.²⁾ Hier geldt inderdaad het woord, dat de Fransche predikant Brémont in ander verband gebruikt³⁾: „Geen redding is mogelijk, tenzij de mensch op de „wegen des heils", welke hijzelf gekozen heeft, terugwandelt tot het beginpunt toe; eerst dan zal hij den weg, welke het Evangelie wijst, weer kunnen zien en inslaan.

Rosenberg wil echter van dien terugkeer niets weten, maar volhardt met grimmige vastberadenheid. De menschen, die hem niet willen volgen en op grond van Gods Woord waarschuwen, dat het volk zich van de groote figuren uit het Duitsche cultuurleven zal afwenden, vervloekt hij. Hij beschouwt zulke lieden gevaarlijker dan de andere vijanden van het Duitsche Rijk.

Om dat aan te toonen vergelijkt Rosenberg hen met de „Entente" uit den tijd van den wereldoorlog en daarna. Dat doet hij op zeer geraffineerde wijze; de bedoeling is duidelijk: het volk moet zoo doordrongen worden met de gedachte, dat het optreden van de „Belijdenisbeweging" de fundamente van zijn bestaan ondermijnt, dat het om afweermaatregelen zal roepen.

De Entente, redeneert de schrijver van de „Mythe", voerde gedurende den wereldoorlog haar propaganda tegen Duitschland vooral met behulp van de leugen, dat dit land alléén schuld aan den oorlog had. Men speculeerde daarmee op het „bekende gevoel voor zakelijk inzicht en gerechtigheid" der Duitschers zelf. Kon, zoo werd volgens Rosenberg geredeneerd, een groot gedeelte van het Duitsche volk overtuigd worden, dat de regering van het Rijk en daarmee echter ook het volk zelf, schuldig aan het uitbreken van den wereldoorlog was, dan zou het aldus gewekte gevoel, dat men onrecht bedreven had, de krachten van het verzet verlammen. De „objectieve Duitschers" zouden niet meer de overtuiging hebben, dat zij voor een rechtvaardige zaak stredden, en de voorwaarden voor „het herstel van het gedane onrecht (de reparatie)", waren gegeven. Men verdedigt nu eenmaal, voegt Rosenberg eraan toe, een zaak slechts dan met allen hartstocht, wanneer de overtuiging leeft, dat haar verdediging het brengen van offers verdient. En zoo stredden, gaat hij voort, niet alleen landsverraders tegen de Rijksregering van 1914, maar men had ook aan miljoenen onschuldige Duitschers een geloof ontroofd, zoo, dat zij de prooi van de landsverraders werden.

„En nu moeten allen vooral inzien", besluit Rosenberg, dat de wijze, „waarop de „belijdende" dominees de grootsten van het Duitsche volk verachtelijk maken, veel erger en gevaarlijker is dan de leugen der Entente over de schuld aan den oorlog. Deze had temidden van den wereldkrijg als vij-

and van het Duitsche volk één bepaalde politieke leiding belasterd, in het ergste geval geprobeerd, om één generatie met schuld te beladen. De Homanns en zijn geestverwanten bezoedelen echter de schoonste substantie van het Duitsche leven en karakter, welke zich sedert eeuwen in de grootsten der natie gesymboliseerd heeft, als zoodanig. Zou het hun werkelijk gelukken om aan het Duitsche volk de overtuiging bij te brengen, dat zijn genieën en hun streven niet anders waren dan „voordurende zonde", dan zou niet alleen het geloof aan de daden van een bepaald geslacht geschokt zijn, maar het geloof aan de waarde der Duitsche scheppende krachten zelf. Daarmede zou echter niet alleen het groote verleden als werk van den duivel verworpen, maar ook iedere hooge vlucht in een groote toekomst verlamd worden. En dat is blijkbaar de bedoeling dezer heeren! Wij zullen niet meer aan vrije eigen waarde gelooven, wij zullen niet meer onze grootsten mogen vereeren, maar zelf op ons het Kains-teeken van de ons-altijd-aanklevende-zonde drukken; het heerlijkste van ons bestaan als zonde voelen. Dat zou dan de geestelijke toestand zijn, die ons rijp zou maken voor de „openbaring" van Abraham en Izak, van Zephania, Habakuk en Jeremia, om „boetvaardig" de wraakpsalmen uit den mond van de hof- en dompredikanten over ons heen te laten gaan."

Wij geven deze gedachten weer om de positie der kerk in Duitschland duidelijk te maken, niet ze te uitvoerig te bespreken, hoewel het conflict, dat Rosenberg hier zeer plastisch en tendentieuze beschrijft, voor dezen tijd van de grootste betekenis is. De Kerk, die den moed heeft om de zonde in het leven van het volk te erkennen en te veroordeelen, die geen valsche syntheses aanvaarden wil, maar de eischen van het Evangelie scherp op den voorgrond plaatst en tot een ieder de vermaning richt, om zich daaraan te toetsen, moet de machten, welke de samenleving wil gronden op de daden der grooten, dus op die van menschen, wel tegenover zich krijgen. De dienst van God vereenigt zich niet met den cultus van den mensch.

Die waarheid erkent een ander predikant van de „Belijdenisbeweging" met de woorden, dat het geloof, hetwelk zonde en genade, minderwaardigheid van den mensch en het plaatsvervangend lijden en sterven van het Lam Gods tot inhoud heeft, niet met het zelfgevoel van den ongebroken mensch, die aan de deugden en de goddelijkheid van zijn bloed geloof, in overeenstemming te brengen is.⁴⁾ Deze strijder verhaalt verder van een ambtsbroeder, die zich erop beriep, dat hij nog ongestoord het Evangelie verkondigen kon, en zich hoorde toevoegen: „Wanneer gij ongestoord het Evangelie verkondigen kunt, predikt gij het Evangelie niet... Wee de kerk, wanneer de goede, edele, natuurlijke mensch haar boodschap niet meer als een aanval op zijn gansche wezen voelt."

Rosenberg noemt deze woorden een „wereld-record van zelfbespuwing", leest daarin een „zedelijke vernedering" van kolossale afmetingen, een verschrikkelijke poging om in het Duitsche volk een „leger van gebroken existenties" te verzamelen, en dan aan hen de „hooggeprezen genade" te verkondigen. Die, voegt hij er hoonend aan toe, natuurlijk alleen door middel van de priesters geschonken kan worden.

Die schriftuurlijke prediking van den eisch, dat de „oprechte mensch" zijn onoprechtheid, de „edele" zijn nederigheid bekent, is volgens hem — en Rosenberg heeft hier gelijk — een aanval op de nationaal-socialistische wereldbeschouwing, welke „zonder enig voorbehoud op de achtung van den Duitschen mensch voor zichzelf berust, op de overtuiging, dat het Duitsche volk niet in zonde geboren is, maar een overerfelijke edele natuur bezit". „Hadden wij", voegt Rosenberg aan deze woorden toe, „deze overtuiging niet gehad, zou dat geloof van den Führer af tot den kleinsten S.A.-man toe, niet levend leven betekend hebben, dan hadden wij nooit het Marxisme tegen den grond kunnen slaan."

Dat geloof in de erfzonde, met zijn consequenties ten aanzien van de verklaring van het ontstaan der volkeren en rassen, is naar het oordeel van den „eersten opvoeder der nationaal-socialistische partij", even gevaarlijk als de prediking van den rassenschaos door het bolsjewisme. Neen, „nóg gevaarlijker, omdat deze leer de wortels van het menschelijk zijn zelf aantasten wil, dat betekent: de hoop op genezing principiël buitensluit. Het bolsjewisme staat in het teken eener beweging, welke zich openlijk vijandig tegenover het volk stelt... de leerlingen der menschen, die op het gebied der religie mijlenver teruggewandeld zijn, en zoogenaamd de belijdenis handhaven, willen echter, behalve dat zij de oerbron van alle scheppende krachten vergifigen, ons ook nog van de hooge waarden, welke in den tegenwoordigen tijd werken, berooven."

En dat kan de Staat niet dulden!

5) Peter Bockemühl „Mythus oder Evangelium", pag. 11 en 19 (Rosenberg haalt deze woorden ook aan).

Volgelingen van Rome, de „internationale macht", welke vijandig tegenover Duitschland staat, zijn „geldwezen door deviezensmokkelarij begunstigt en zijn volkskracht ondermijnt", verraders van Luther, den Duitscher, erger vijanden dan de Entente in haar felsten tijd, gevaarlijker vijanden dan de bolsjewisten, wegbereiders voor het Joodsche vergif, ziedaar de namen en kwaliteiten, welke Rosenberg en de zijnen aan de „Belijdenisbeweging" toekent. Het voornaamste kwaad van deze menschen is, dat zij in de prediking en in hun gansche leven getuigen van zonde en genade, van verderf en verlossing.

Rosenberg noemt die verkondiging de „leer der minderwaardigheid", en zegt, dat zij elke „hoop op genezing principiël buitensluit". Hij spreekt valsche oordeelen uit: Gods genade verheft den mensch, herstelt hem en geeft hem kracht om zijn roeping te vervullen, waar hij ook geplaatst is.

Naar dat antwoord wil de schrijver van de „Mythe" echter geen oogenblik luisteren; dat getuigt de wijze, waarop hij zijn tegenstanders als Küneth, Homann en vele anderen weer aanvalt. De strijd gaat tegen God, tegen het Woord, dat de Kerk verkondigt. Die strijd neemt steeds scherper vormen aan. Menschen als Rosenberg, voor wien de machtstoename van een volk het belangrijkste doel is, en die alles aan die zoogenaamde verheffing ondergeschikt maken, willen dien strijd tot het uiterste voeren.

Wij willen ons nog eenmaal met het geschrift, waarin de oorlogsverklaring en een deel der tactiek neergelegd is, bezighouden.

A.

B. t. B.

Een vertaling.

A. Brausewetter: De strijd om het leven. — H. A. van Bottenburg N.V., Amsterdam.

Vertaalde boeken hebben dikwijls iets, waar wij Hollanders aan moeten wennen. Menschen uit het buitenland hebben andere behoeften, neigingen, gevoelens dan wij. Wel is er veel overeenkomst, omdat we allen menschen zijn, maar in bijzonderheden komt het verschil steeds uit. De geestelijke ligging is bijvoorbeeld meestal geheel anders.

In het boek van Dr. Brausewetter, predikant in Dantzig, komt dat weer sterk uit. Het gaat daarin over een dokter, met een soort zesde zintuig, die in de oogen der zieken kan lezen of ze beter worden, dan niet, omdat hij den dood kan zien, die soms wordt gelijkgesteld met een demonische macht.

Daar hij gevoelt dat hij niet toe mag geven aan dit gevoel, of gezicht, dat hij van zijn vader geërfd heeft, wil hij er zich tegen gaan verzetten. In het boek wordt nu de wending beschreven. Hij wordt geroepen bij een meisje dat plotseling ziek werd. In haar oogen zag hij, dat hulp niet meer kon baten. Bovendien ziet hij even later den dood bij het bed komen, zoo duidelijk, dat hij met hem gaat spreken en zegt dat hij zich zal verzetten. Zijn vaste voornemen niet voor den dood te zullen opzij gaan heeft tot gevolg, dat de dood weggaat en het patiëntje behouden is. Zoo leert de dokter, dat de wil van den mensch, en het geloof daarin, sterker zijn dan demonische machten, dus ook dan de dood. Daardoor gesterkt kan hij zijn werk met idealisme gaan verrichten.

Voor ons is, afgezien van het onchristelijke van deze beschouwing, zulk een strijd met zichtbare booze machten lamelijk onaannemelijk.

De jonge dokter — een idealist, dus nogal onpractisch volgens het gewone recept, heeft van zijn vader meer geërfd, en wel, een afschrik voor rijke dames. Zijn vader is door een adellijke dame, met wie hij gelukkig getrouwd was, schandelijk verlaten in den moeilijksten tijd van zijn leven, zoodat hij zijn zoon ernstig waarschuwde voor liefde boven zijn stand.

Evenwel wordt de dokter verliefd op een aanzienlijk, rijk meisje, zuster van het patiëntje, wier leven hij op den dood had veroverd. Het meisje, dat zelfs een goede partij tegen den zin der ouders laat schieten, om den zonderlingen dokter te trouwen, belooft hem nooit te zullen verlaten. Zij neemt hem zelfs, ondanks wat zij van het verleden van zijn vader hoorde.

Het aanvankelijk gelukkige huwelijk blijkt elementen te bevatten, die het ongelukkig zullen maken. De materialistische vrouw begrijpt haar idealistischen man niet. Haar rekeningen doen de armen schrikken. Erger is nog, dat zij na de geboorte van een dochtertje, zich geheel aan deze wijdt en haar man veronachtzaamt. Nu begint een tweede strijd voor den dokter: de strijd om zijn eigen leven. Hij moet trachten zijn idealisme te verdedigen tegen de geldzucht van zijn vrouw, die hem van het dorp naar de groote stad weet te brengen. Hij geeft in veel toe, omdat de inzet is, de opvoeding en het geluk van zijn kind. Daarvoor heeft de vader over jarenlange scheldingen van zijn gezin, om zich tot specialist te bekwaamen. Dan komt zijn uiterlijke glorieftijd als dokter.

Ieder wil tegen wie Vrouw en vader.

Maar c
Het bl
afschrik
bovendie
deur als
om wie
In een h
overwin
zal dwing
want in
het verle
vangen is
diplom
verder

De doc
op wien
de partij
keert zie
misdadige
meer, me
missen.

Hier ke
punt van
van zijn
van vrou
gens een
zegensrijke
lezer niet
zelfs in h
tegen een
jaren na
daad was
leven he
gewone l
dan is he
ven. Imm
mogelijk

De doc
blijven v
gehad. De
man, vol
tijk, en o
den in de
had opge
is in het
verleenen

De dok
tiënten, e
roep. Me
het leven
van haar
van haar
een valse
kwelden
dochter c
nu saam

In deze
dokter, d
op den d
neer hij
eenzaam
redding.
het oude
zocht, pa
ze, wat d
eischt. O
liefdeloos
op tijd o
haar tro
ziet een
huis en l
als ze z
geluk ge

Ik bes
te laten
boek, all
Het Chris
vooral b
menschen
strijd teg
den dokt
wilskrach
tegen bo
grootte lie
de krach
afloop, w
teruggew
zeer onge
ging. We
winning
van vrou
veel lijde
jaren gel
en met z
dat wij o
kleindoch
schen w
scheiden
zaken zw

Ziet me
geheel de
men hier
echt chri
king is h
verhaal.

Gr.

2) Rosenberg „citeert" hier „Homann" pag. 10. Daar staat echter dat de „geschiedenis" van Jozef, een der heerlijkste denkteekenen... is. Elke zin voor het verstaan der heilsgeschiedenis, welke niet de personen verheerlijkt, maar God's werk, ontbreekt natuurlijk bij Rosenberg. Ook verzuimt hij aan zijn lezers mede te deelen, dat God David en anderen voor hun zonden zwaar gestraft heeft.

3) We denken daarbij niet in de laatste plaats aan de studies over de „immanentie-filosofie".

4) In zijn „Explication du monde ouvrier".